

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: _____ Adress: Juvelerare
 Socken: FALKENBERG Berättat av Carl Gustaf Ludv. Pettersson
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Laholm

Adress: Storgatan 49, Falkenberg. Födelsedag: 9/9

Stadens utseende på 1860-talet.	s. 1.
Majstång.	s. 1.
Kyrkan.	s. 2.
Ljusinbringningsfesten.	s. 2.
Krukmakarnas bränningsgullen.	s. 2.
Påskan.	s. 2.
Lekar.	s. 3.
Borgarbaler.	s. 3.
Snöbollskastning.	s. 3.
Slädpartier.	s. 3.
Servering på ön i Ätran.	s. 4.
Gamla Hvitån.	s. 4.
Marknader.	s. 4.
Laxauktionerna.	s. 5.
Stjärngossar.	s. 5.
Bäckhästen okänd.	s. 6.
Lyktgubbar.	s. 6.
Stor hund.	s. 6.
Se genom grimman.	s. 6.
Tända eld på en toss hö under buken på en häst.	s. 7.
Gastar.	s. 7.
Köra till marknader.	s. 7.
Stafsingepojkarna.	s. 8.
Slädparti blev vilselett av troll.	s. 8.

ACC. NR.

M. 7723

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Adress:
 Socken: Falkenberg Berättat av: Pettersson
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stadens utseende på 1860-talet.

-Jag kom hit till Falkenberg redan 1866, tre år gammal och mina barndomsminnen datera sig till 1860-talets Falkenberg. Staden var inte så stor då. År 1880 hade staden 1,600 inv. Stadsplanen upptog en areal av omkr. 13 har, men hela stadsområdet var över 460 har. Invånarna levde mest av laxfiske, handel, sjöfart, hantverk samt åkerbruk. Här var också en tre fyra fabriker, bl. a. ett ullgärnsspinneri. Storgatan var huvudgata men gatan var svår att gå på, ty det var idel kullerstenar. Invånarna sysslade som jag sade med lantbruk och hantverk. Det fanns inte en utan att de hade häst och ko och lantbruk. Min morbror, kakelugnsmakare Törngren, hade ända upp till 18 à 20 tunnland jord på olika platser. Morbror Törngren var krukmakare. Här var många krukmakare på den tiden. Min far far bofast i Åholm när jag föddes. Han var guldsmed där och han var för resten född i Lund. Jag hade en bror, som även var guldsmed och som tog sig namnet Törngren för att inte förväxling skulle äga rum mellan de två guldsmederna. Nere på Gåsatorget, som kallas så därför att de sålde gäss och hör där, stod en pump.

✓ Majstång

hade de just på Gåsatorget samt på Vallarna ute vid Bron. De sa' också "majträd". Det var ungdomen som klädde majstängerna. Här var en violinist, som hette Ahlgren, och Larsson hjälpte till att spela ibland. På gårdarna hade de inga majstänger. Majstången bestod av en lång stång med en tvärså över. Från toppen gick rep ned för att hålla stången. Någon krona eller flagga i toppen förekom inte.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7723:9.

Landskap: Halland ..... Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: ..... Adress: .....
 Socken: Falkenberg ..... Berättat av: Pettersson
 Uppteckningsår: 1941 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kyrkan.

-Heüman kom hit efter prosten Ratski, och de byggde ny kyrka på 90-talet. Men då såldes där allt som var i den gamla kyrkan. Där var t.ex. ljuskronor, som voro skänkta från Danmark. De såldes till Carlstedt, en kusin till min hustru och så exporterade han dem till Danmark! Men den ena av dessa kronor har konsul Skantze skaffat tillbaka. Nummertavlan var kommen upp till Morup, likaså en dopfont, men sakerna ha en efter en skaffats tillbaka. Den gamla kyrkan användes förr som gymnastiksal. Mina döttrar ha t.ex. gymnastiserat där. För ett par år sedan hittade de ett par lik under en häll. Hade de vetat det, så hade nog ingen velat gymnastisera där.

✓ Ljusunbringningsfesten

känner jag inte till, men jag kan berätta om

Krukmakarnas bränningsgillen.

-När krukmakarna brände, så hade de vanligen fest. Bränningarna voro alltid stora högtider för stadens ungdom. Brännvinet var ju inte så dyrt då som nu, och så stal man en höna i någon gård och potatis på en åker. Hönan vred man nacken av men man brydde sig inte om och rensa den. Inälvorna fick ligga i. Så överklente man den med lera samt kastade in den i ugnen. Fjädern brändes då bort och köttet blev rostat. Trots att man inte tog ut inälvorna blev köttet mycket välsmakande. När de brände i krukmakarverkstäderna var där alltid mycket folk.

✓ Påsken.

När det var påsk kampade de alltid ägg på Vallarna. Mamma kokte

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R-

M 7723:3

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Adress:
 Socken: Falkenberg Berättat av: Pettersson
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ägg åt oss, färgade dem, och så gick vi och sålde dem. Vi fick fem öre stycket. Blev någon ilska och ägget var löskokt, slog de det i huvudet på oss. Vid påsken slog vi också boll. Järnvägen drogs ju fram vid bron, och då förstördes Vallarna, där vi brukade hålla till. Där ute brukade vi dansa och springa änkeleken.

Borgarbaler.

-Vi hade små tillställningar, bl.a. hos hattmakare Malmborg, vanligen kallad "Malmborgs kammare", vid Lilla Torg. Men varje år var här också s.k. Borgarbaler på Rådstugan. "Ordentligt" folk fick gå dit. Fröken Josefina Strömberg skötte då serveringen. Eljest var här inga nöjeställningar, utan ville vi roa oss, så fick vi låna ett hus, och så var vi där och dansade. Vi lade till några ören, på sin höjd en femtioöring, och för det hade vi roligt. De hade bara Borgarbal en gång om året, men Godtemplarna hade baler där uppe i bland.

Snöbollskastning.

-Under vintern skulle Neder-byarna och Över-byarna kasta snö. Vi kom aldrig överens, och vi/nederbyarna/krigade tills vi fick kört väck dem/överbyarna/.

Slädpartier

förekom ofta under vintern. Vi riggade ut båtar och körde iväg till Morup och Ljungby. Där var en massa slädar efter, och så hade vi musik, ett dragspel e.d. Efter turen dansade vi på något lämpligt ställe. Sjöfolket stod mest för dessa partier. Det var sjömän som arrangerade dem. Den s.k. societeten hade slädpartier.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. No. 7723:4

Landskap: ..... Halland ..... Upptecknat av: ..... Walter Welin .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Falkenberg ..... Berättat av: ..... Pettersson .....
Uppteckningsår: ..... 1941 ..... Född år ..... i .....
.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

för sig själv. Vi satte en båt på medar. Några segel hade vi naturligtvis inte men mastvar där.

Servering på ön i Ätran.

-På den största ön i Ätran var där servering, och så brann facklor på stranden. Det var konditor Lundström som hade serveringen då. Sista gången där var något var på 90-talet. Lundström hade också dansbana i Visperdalen. Han hade ett stort konditori och bakade bl.a. spettkakor. Han lade emellertid ned konditoriet och hade sedan värdshus i gamla hotellet.

Gamla Hvitan

låg där nu Folkes konditori ligger. Innan de byggde gamla hotellet var där ett värdshus vid torget i Rörbeckska fastigheten. På den tiden slogs de alldeles förfärligt på värds-
husen, så man vågade knappt gå dit in.

Marknader.

-~~Marknad~~ hölls två gånger om året, och dessa marknader varade i två dagar. Redan på 1860-talet hade torghandeln varit ett problem att brottas med. Stadsfullmäktige ville bringa ordning och reda i torghandeln. Stadens egna invånare skulle få stå närmast gatan, och de övriga platserna skulle auktioneras bort till högstbjudande. På hösten 1883 beslöt man slopa aprilmarknaderna. Det var en byggmästare Bengtsson som kom med detta förslag, och han hade även föreslagit att oktobermarknaderna skulle slopas. Men detta senare förslag gick inte igenom. Dessförinnan hade kakelugnsmakare H. Törngren föreslagit att fiskförsäljningen skulle flyttas ned till tullhusbryggan, men

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7723:5

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Adress:
 Socken: Falkenberg Berättat av: Pettersson C. J. J. J.
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Gaholm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fiskergummorna fick sitta kvar där de satt.

Laxauktionerna.

-Ätran har ju i alla tider varit synnerligen laxrik, och många turister och främlingar kom under somrarna hit för att fiska lax. Staden har gjort jordförvärv på olika håll, bl. a. Falkagårdsfisket i närheten av Garvareforsen, vidare Hertingfisket. Under många år arrenderades laxfisket av baron Oscar Dickson, som inbjöd sina vänner från England att komma hit och fiska lax med fluga. Här har bl. a. varit minister William Thomas, Mr. W. M. Wilkinson m. fl. Wilkinson besökte Falkenberg inte mindre än 33 somrar. Men de fick ju inte behålla fiskarna. Under många år hölls varje morgon då det fanns lax särskilda laxauktioner i smeden Johan Möllers gård, där urmakare Sjöberg bodde. Sedermera flyttades dessa auktioner till Stenbergs hus.

V Stjärngossar

gick omkring efter julen, 13-aften. Bland dem som gick omkring och sjöng som stjärngossar minns jag "Blixten" = arbetare Aug. Bengtsson/samt krukmakare Bäckvall. Blixten sjöng bra, och en gång när de kom i ett hus, observerade Blixten några läckra korvar som hängde i en krok. Bäckvall såg dem också, och denne sjöng när de skulle gå:

-Den som är högre än jag stiger upp och tar korvarna neder!
 De hade en stjärna med sig när de gick omkring och sjöng. Vanligen stod de utanför husen och sjöng en bit innan de blevo insläppta. De vevade på sin stjärna också. I truppen märktes även en del sjöfolk.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

7723:6

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin

Härad: Adress:

Socken: Falkenberg Berättat av: Pettersson

Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bäckhästen.

Okänd.

Lyktgubbar

Berättat av guldsmed Petterssons fru:

-Lyktgubbar har jag sett. Jag satt en kväll, då det var månljust vid Vallen. Så fick jag se ett ljus som steg upp och som gled ner. Ljusen gick upp och ner tills de kom till bron. Jag har själv sett det.

Stor hund.

-Jag och en god vän, Albin Bruno, stod en gång och pratade vid Lundbergiska gården. Rätt som det var sade min vän:

-Vilken hund!

-Hund?, sa' jag, jag ser ingen hund!

Jag såg inte heller någon hund, men Bruno försäkrade att han sett en.

Se genom grimman.

Berättat av Fru Pettersson:

Jag skall berätta ett äventyr som hände Anders Lundström. Han hade varit körandes på marknad men på kvällen kom han inte hem till de sina. De satt och väntade på honom otåligt. Rätt som det var kom hästen gnäggande utanför fönstret. De tog hästen och red dit hästen ville gå. Snart fann de gubben Lundström, som låg och spottade blod. Hästen hade inte velat gå, omtalade Lundström när han kvicknat till, och då hade han tagit av grimman och sett genom den, men i detsamma hade han fått ett slag av en osynlig makt. Det var farligt att se genom grimman.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M 7723:7

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Socken: Falkenberg Berättat av: Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tända eld på en toss hö under buken på en häst.

-Pappa var bosatt i Laholm, och en gång skulle han köra till Kungsbacka, där det var marknad. En gammal gubbe, som hette Lövgren skulle köra, och han hade alltid krångliga hästar och köra med. När de körde hem, sade pappa:

-Kör inte för fort.

Rätt som det var ville hästen inte gå, men Lövgren gick då av vagnen och satte en toss hö under buken på hästen och tände eld.

-Det var satan djävlar, sade han.

När de kom hem gick han till kyrkan, trots att det var sent på kvällen, och när han/Lövgren/kom tillbaka sade han:

-Jäva affekta satte te och sjungde sju vers förbi!

Gastar.

-Gastar råkade folk ofta ut för när de körde till marknad. Helt plötsligt ville hästen inte gå. Lasset blev så tungt och hästen blev alldeles gensomsvett. Men så fort de kom till ett vägskäl, försvann gasten och hästen gick normalt igen. Jag hade varit i ^Halmstad en gång och körde med två hästar, men när jag kom till Fröllinge Haga i ^Getinge, så ville hästarna inte gå mera. De blev alldeles vita och skalv. Jag gav dem ett "nyp" /piskrapp/, men det hjälpte inte. Men sedan jag bara passerat Haga gick de ledigt.

Köra till marknader.

-De körde mycket till marknader förr, till Gunnarp, Morup, Sjönevåd och Kvibile.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7723:8.

Landskap: Halland ..... Upptecknat av: Walter Welin .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: Falkenberg ..... Berättat av: Pettersson .....
Uppteckningsår: 1941 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stafsingepojkarna

voro rysligt elaka förr. De brukade förr skicka bud till invånarna i Falkenberg, att de skulle ha baljor och vispar i ordning. De menade att de skulle få så mycket stryk, att blodet komme att flyta som vid en grisslakt! De hade blydaggar och knivar med sig, och så var det till att bråka och slåss från Stafsinge kyrka in till sta'n. I Stafsinge kyrka hade de för resten något som de kallade för u g e-mässa, vilket var detsamma som husförhör.

Köra runt.

-För några år sedan var det ett slädparti till Slöinge. När de skulle köra hem igen tog de av till vänster, men de kom tillbaka till Slöinge igen! Några sade att det var ett troll som varit framme och vilselett dem, men rätta förhållandet var enligt min mening, att de varit -berusade.

Skriv endast på denna sida!